

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: موسی ابراهیم
برگردان: مجله جنوب جهانی
فرستنده: علی مشرف
۰۶ فیروزی ۲۰۲۵

«افریقا چیزی را تولید می‌کند که مصرف نمی‌کند و چیزی را مصرف می‌کند که تولید نمی‌کند. این قلب مشکل است.»

شورشیان M23 در حال گشت‌زنی در مرز گیسنی، کنگو، روز چهارشنبه، ۲۹ جنوری ۲۰۲۵، پس از پیشروی به سمت پایتخت شرقی کنگو، گوما. © عکس/AP برای اینگانگا

از لنوپولد تا لیتیموم: چگونه شرکت‌ها هنر غارت افریقا را به کمال رساندند

ریشه‌های درگیری در جمهوری دموکراتیک کنگو به دوران استعمار بازمی‌گردد. بیش از شش دهه از استقلال جمهوری دموکراتیک کنگو (DRC) می‌گذرد، اما استان‌های شرقی این کشور همچنان در چرخه‌ای معیوب از خشونت، غارت منابع و توطئه‌های ژئوپلیتیک گرفتار هستند. تحولات اخیر، مانند احیای گروه شورشی M23 و افزایش تنش‌ها با رواندا، تصویری تاریک از درگیری‌هایی ترسیم می‌کند که ریشه در میراث استعماری بهره‌مندی و کنترل دارند. اگر با دقت گوش دهید، هنوز هم می‌توانید صدای شلاق‌های لاستیکی پادشاه لنوپولد دوم و مته‌های معدن‌کاری را در معادن کبالت امروزی شنید. درگیری کنونی در DRC تنها یک بحران حکومتی یا تنش‌های قومی نیست، بلکه ادامه مستقیم یک پروژه استعماری است که برای قرن بیست و یکم بازسازی شده است – این بار با قدرت گوشی‌های هوشمند، خودروهای الکترونیک و طمع شرکت‌های چندملیتی.

تحولات اخیر: احیای M23

پس از دوره‌ای از رکود پس از شورش ۲۰۱۳-۲۰۱۲ (به دلیل شکست نظامی و توافق صلح نایروبی در سال ۲۰۱۳)، گروه شورشی جنبش ۲۳ مارچ (M23) با انتقام بازگشته و قلمروهای ستراتیژیک استان کیوو شمالی را تصرف کرده و زندگی غیرنظامیان را به نابودی کشانده است. دولت DRC رواندا را متهم به حمایت از M23 می‌کند - ادعایی که توسط گزارش سازمان ملل تأیید شده و جزئیات حمایت‌های لجستیک و مالی ارائه شده به این گروه را شرح می‌دهد. رواندا به طور طبیعی این اتهامات را رد می‌کند و ما را با یک رقابت ژئوپلیتیک مواجه می‌کند، در حالی که بیش از ۱.۵ میلیون نفر در شرق کنگو آواره شده‌اند.

احیای M23 همزمان با افزایش تقاضای جهانی برای ثروت معدنی DRC، به ویژه کبالت و کولتان، است که برای باتری‌های قابل شارژ و سایر دستگاه‌های پیشرفته ضروری هستند. در حالی که جهان به سمت یک «آینده سبز» پیش می‌رود، DRC بهای آن را هم با خون و هم با حاکمیت خود می‌پردازد.

مرزهای استعماری: زخم اولیه آفریقا

برای درک کامل ریشه‌های درگیری بی‌پایان کنگو، باید به سال ۱۸۸۴ بازگردیم، زمانی که قدرت‌های اروپایی در برلین گرد هم آمدند تا آفریقا را مانند یک کیک تولد تقسیم کنند - بدون حضور حتی یک آفریقایی در میز مذاکره. این مرزهای مصنوعی گروه‌های قومی و مذهبی مختلف را در کنار هم قرار دادند، در حالی که جوامع طبیعی و منابع را تقسیم کردند. برای DRC، کشوری با بیش از ۲۰۰ گروه قومی، نتیجه نهایی یک ساختار دولتی شکننده با هیچ انسجام طبیعی بود.

پس از استقلال، این مرزهای استعماری به صحنه‌ای برای نبرد جدیدی تبدیل شدند: سیاست هویت. رهبران از هویت قومی برای تقسیم جوامع استفاده کردند و درگیری‌ها بر سر زمین، منابع و قدرت را شعله‌ور ساختند. بدتر از آن، شرکت‌های چندملیتی از این تقسیم‌ها برای تضمین کنترل بر منابع طبیعی بهره بردند. ظاهر ناراضی‌های قومی اغلب یک دستور کار عمیق‌تر را پنهان می‌کند: رقابت بر سر ثروت معدنی کنگو. این تاکتیک جوامع را وادار می‌کند تا به جان هم بیفتند، در حالی که منافع شرکت‌ها دست‌نخورده باقی می‌ماند.

راه حل در رد سیاست‌های هویتی تفرقه‌انگیز و پذیرش هویت پان‌آفریقایی نهفته است - هویتی که فراتر از وابستگی‌های قبیله‌ای است و آفریقایی‌ها را در مبارزه مشترک برای حاکمیت، کرامت و عدالت متحد می‌کند. همان‌طور که آمیل‌سار کابرال، دانشمند پان‌آفریقایی، یکبار گفت: «هیچ چیز را از توده‌های مردم پنهان نکنید. دروغ نگوئید. دروغ‌ها را هر زمان که گفته می‌شوند افشاء کنید.»

بهره‌کشی استعماری بازاندیشی شده

برای درک این که چرا DRC همچنان کانون درگیری است، باید ریشه‌های استعماری آن را دوباره بررسی کنیم. هنگامی که پادشاه بلجیم، لئوپولد دوم، در اواخر قرن نوزدهم کنگو را ملک شخصی خود اعلام کرد، یکی از وحشیانه‌ترین طرح‌های بهره‌کشی تاریخ را به راه انداخت. تحت پوشش «تمدن‌سازی» آفریقا، رژیم لئوپولد لاستیک و عاج کنگو را غارت کرد، میلیون‌ها نفر را به بردگی گرفت و حدود ۱۰ میلیون نفر را کشت. به قرن بیستویکم می‌رویم و چیز زیادی تغییر نکرده است - جز این که این بار غارتگران کت و شلوار می‌پوشند و به جای پادشاهان اروپایی، نماینده شرکت‌های چندملیتی هستند.

DRC بر روی حدود ۲۴ تریلیون دالر از منابع معدنی دست‌نخورده، از جمله ۶۰٪ از ذخایر کبالت جهان، قرار دارد. این منابع برای شرکت‌هایی مانند اپل، تسلا و سامسونگ ضروری هستند. با این حال، به جای بهبود زندگی جوامع کنگویی، این ثروت‌ها خشونت را تغذیه می‌کنند. گروه‌های مسلح، از جمله M23، برای کنترل مناطق معدنی می‌جنگند، در حالی که شرکت‌های چندملیتی با عدم ردیابی مؤثر زنجیره‌های تأمین خود، به طور ضمنی این هرج‌ومرج را امکان‌پذیر می‌کنند.

بر اساس گزارش ۲۰۲۱ سازمان عفو بین‌الملل، کار کودکان و شرایط کاری خطرناک در بخش معدن‌کاری دستی کنگو شایع است. همان‌طور که یک معدنچی کنگویی گزارش داده است: «دنیای ثروتمند خودروهای الکتریک و گوشی‌های هوشمند خود را می‌خواهد، اما ما برای استخراج مواد لازم برای ساخت آنها می‌میریم.»

چشم‌انداز پان‌آفریقائی قذافی: یک فرصت از دست رفته

تعداد کمی از رهبران در تاریخ آفریقا از جاه‌طلبی آینده‌نگرانه معمر قذافی برخوردار بوده‌اند. رهبر لیبیا بخش عمده‌ای از زندگی خود را به بررسی ریشه‌های درگیری‌های آفریقا از طریق پان‌آفریقائی‌گرایی و ایجاد نهادهای قوی و مستقل آفریقائی اختصاص داد. من افتخار داشتم که تحت راهنمایی مستقیم او کار کنم و شاهد تلاش‌های بی‌وقفه‌اش برای متحد کردن قاره باشم.

قذافی از تأسیس اتحادیه آفریقا (AU) در سال ۱۹۹۹ حمایت کرد، پیشنهاد ایجاد یک ارتش متحد آفریقائی برای حفاظت از حاکمیت قاره را داد و از ایجاد سازمان آفریقائی منابع طبیعی برای رهائی ثروت آفریقا از بهره‌کشی شرکت‌های چندملیتی دفاع کرد. او همچنین برنامه‌هایی برای ایجاد سیستم ماهواره‌ای و ارتباطات آفریقائی برای پایان دادن به وابستگی به ارتباطات غربی و ایجاد یک ارز طلائی آفریقائی، پشتیبانی شده توسط ذخایر عظیم طلای آفریقا، برای رهائی قاره از سلطه ارزهای خارجی مانند دالر آمریکا و یورو را پیش برد.

قذافی این ایده‌های تحول‌آفرین را از سال ۱۹۹۹ مستقیماً به دولت کنگو منتقل کرد و از پلتفرم AU برای پیشبرد گام‌های عملی به سوی اجرای آنها استفاده کرد. اگر DRC این چشم‌انداز را پذیرفته بود، ثروت معدنی آن می‌توانست از طریق چارچوب‌های تحت کنترل آفریقا به طور جمعی مدیریت شود، دخالت خارجی را کاهش دهد و وحدت میان ملت‌های آفریقائی را برای میانجی‌گری درگیری‌های داخلی تقویت کند. با تجمع منابع، ایجاد یک سیستم دفاعی مشترک و اولویت‌دادن به استقلال اقتصادی، طرح قذافی مسیری روشن به سوی ثبات در کنگو ارائه می‌داد – مسیری که تضمین می‌کرد منابع آن به رفاه آفریقا خدمت کنند و نابرابری‌های سیستماتیک که خشونت را تغذیه می‌کنند، مورد توجه قرار گیرند.

نقش نواستعماری شرکت‌های چندملیتی

شرکت‌های چندملیتی لنوپولد دوم مدرن هستند، البته با تیم‌های روابط عمومی بهتر. علی‌رغم تعهدات متعدد برای تأمین اخلاقی، بسیاری از غول‌های فناوری همچنان از رنج کنگو سود می‌برند. یک تحقیق در سال ۲۰۲۲ توسط واشنگتن پست نشان داد که شرکت‌هایی مانند اپل و مایکروسافت هنوز کبالت را از تأمین‌کنندگانی تهیه می‌کنند که به گروه‌های مسلح مرتبط هستند.

این فقط صنعت فناوری نیست. طلا، قلع و تنگستن – DRC که به عنوان «مواد معدنی درگیری» شناخته می‌شوند – نیز به زنجیره‌های تأمین جهانی راه پیدا می‌کنند و درگیری را بیشتر شعله‌ور می‌سازند. بر اساس گزارش ۲۰۱۷ گلوبال

ویتنس، کمتر از نیمی از شرکت‌هایی که مواد معدنی را از شرق DRC، رواندا و اوگاندا صادر می‌کنند، در سال ۲۰۱۵ گزارش‌های بررسی دقیق منتشر کردند. این گزارش نشان داد که ۹۴٪ از طلای کنگو در سال ۲۰۱۴ به طور غیرقانونی از کشور خارج شده است.

در حالی که یک مقاله در وال استریت ژورنال (۲۰۲۳) با عنوان «چگونه این ماده معدنی درگیری به فناوری روزمره قاچاق می‌شود» به این موضوع می‌پردازد که کولتان استخراج شده در DRC چگونه به رواندا قاچاق می‌شود و به عنوان «بدون درگیری» به ذوب‌کنندگان جهانی فروخته می‌شود و درآمد قابل توجهی برای گروه‌های مسلح مانند M23 ایجاد می‌کند.

و بیابید بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول را فراموش نکنیم، که برنامه‌های تعدیل ساختاری آنها در دهه ۱۹۹۰ و DRC را مجبور به خصوصی‌سازی بخش معدن کرد و راه را برای شرکت‌های خارجی باز کرد تا بدون نظارت کافی از منابع این کشور بهره‌برداری کنند.

هزینه انسانی: ملتی که خون می‌ریزد

تلفات انسانی ناشی از درگیری‌های قومی، جنگ اول کنگو (۱۹۹۷-۱۹۹۶)، جنگ دوم کنگو (۲۰۰۳-۱۹۹۸) و خشونت‌های جاری (۲۰۰۳-تاکنون) در DRC تکان‌دهنده است. بیش از ۶ میلیون نفر از اواخر دهه ۱۹۹۰ در این کشور جان خود را از دست داده‌اند و آن را به مرگبارترین درگیری مداوم از زمان جنگ جهانی دوم تبدیل کرده‌اند. کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد (UNHCR) تخمین می‌زند که ۵.۸ میلیون نفر در حال حاضر در داخل کشور آواره شده‌اند.

شرق کنگو همچنین یک منطقه فاجعه انسانی است. در کیوو شمالی، هزاران کودک در معادن دستی کار می‌کنند و خشونت جنسی به عنوان یک سلاح جنگی استفاده می‌شود. یک مطالعه در سال ۲۰۲۲ توسط کمیته بین‌المللی نجات نشان داد که از هر سه زن در این منطقه، یک نفر خشونت جنسی را تجربه کرده است - آماري که باید جامعه جهانی را به اقدام وادارد، اما تنها پاسخ‌های سردی دریافت می‌کند.

راه پیش رو: راه‌های حل پان‌آفریقایی برای یک مشکل جهانی

مصیبت DRC نیاز فوری به همبستگی و راه‌های حل پان‌آفریقایی را نشان می‌دهد. اتحادیه آفریقا (AU) باید نقش قاطعانه‌تری در میانجی‌گری درگیری‌ها و پاسخگو نگه داشتن بازیگران منطقه‌ای مانند رواندا ایفا کند. این می‌تواند شامل استقرار یک نیروی حافظ صلح آفریقایی قوی‌تر یا ایجاد یک چارچوب قاره‌ای برای حکمرانی منابع باشد که شفافیت و توزیع عادلانه ثروت را تضمین کند.

در نهایت، جهان جنوب باید متحد شود تا به زیرسؤال بردن شیوه‌های بهره‌کشی شرکت‌های چندملیتی بپردازد. همان‌طور که کوامه نکرومه، پدر استقلال آفریقا، یک‌بار گفت: «رهائی آفریقا بدون استقلال اقتصادی کامل نخواهد شد.»

آینده‌ای هوشمندانه‌تر و اخلاقی؟

درگیری در DRC یادآوری تلخ این واقعیت است که پیشرفت فناوری جهان اغلب به قیمت آسیب‌پذیرترین افراد تمام می‌شود. همان‌طور که آیفون‌های خود را شارژ می‌کنیم و تسلاهای خود را می‌رانیم، بیابید معدنچیان کنگویی را که برای راحتی ما جان خود را به خطر می‌اندازند، فراموش نکنیم.

شاید روزی داستان DRC دیگر داستان بهر مگشی نباشد، بلکه داستان توانمندسازی باشد. تا آن زمان، باید به پرسیدن سوالات ناراحت‌کننده ادامه دهیم و قدرتمندان را پاسخگو نگه داریم. پس از همه، همان‌طور که علی مزروعی، دانشمند فقید افریقائی گفت: «افریقا چیزی را تولید می‌کند که مصرف نمی‌کند و چیزی را مصرف می‌کند که تولید نمی‌کند. این قلب مشکل است.»

زمان آن است که این فیلمنامه را باز نویسی کنیم .

*****

موسی ابراهیم، دبیر اجرایی بنیاد میراث افریقا، ژوهانسبورگ

[۰۵ فیروری ۲۰۲۵](#)